

ALEX
TXIKON
MANASLU NEGUAN

BIZIRIK IRAUN

Manaslu, 2023ko urtarrilaren 6a

Mosketoia sokatik irristatzen hasi da, eta hari eusten diot ahal dudan moduan. Gehenez bost metroko altuera galdu dut eta segurtasun-mosketoia berriro beste sokara pasatu behar dut. Tortura bat da. Eskularru oso handiak jantzita ditudanez, eta, batez ere, esku bakoitzean jarri ditudan lau piperbeltz kaiena partxe termikoak direla eta, oso baldar sentitzen naiz, doitasun pixka bat eskatzen duen edozein mugimendu osatu ezinik.

Harkaitzaren tartea inguratzen hasi aurretik, paisaiari begiratu diot berriro. Ez dakit oker nagoen, baina esango nuke Annapurna IV.a ikusten dudala, Machapuchareko irudi zorrotza, eta beste hura izan liteke, ... Dhaulagiri! Ez dakit izango diren ala ez, zalantzak ditut, baina, egia esan, kontsolatu egiten nau hor daudela jakiteak.

Haizeak etengabe jotzen du, agresiboegia da eta erabat izututa nauka. Haize izoztaile bat da, elurtutako gainazala leuntzen duena, milioika kristal arrastaka eramaten dituena eta desorekatu egiten nauena. Berriz ere puntu batera iritsi naiz non segurtasun-mosketoia ez den irristatzen, bertan soka lotuta baitago. Beraz, soka nire esku traketsekin pasatzeko maniobra errepikatu dut. Orain, eskuak behintzat, bero daude.

Buruari bueltak ematen dizkiot etengabe, eta, gezurra badirudi ere, galdera berak nahasten dira, behin eta berriz. Ondo jarri ote ditut kaiena partxeak? Gehiegi jarri ote dut eskuetan? Ezkerreko oinean partxea larruazalari zuzenean itsatsita daramat, eskuetan bezala, baina eskuineko oinean galtzerdian ezarri dut. Bi oinetako zein izoztuko zait?

Beste egun askotan ez bezala, ez naiz batere eroso edo arin sentitzen. Burua alderrai eta libre dabil, eta ni torturatzen saiatzen da bere zalantza eta kontu guztiekin. Ez dakit nola, baina erabat konbentzitu nau gaur ez dudala asmatu ekipoa janzteko moduarekin.

Kantinplora lumazko monoan, ezkerreko poltsikoan sartu dut. Normalean ez dut hor eramaten, bularrean jartzen saiatzen naiz, bero egon dadin, ura izoztu ez dadin. Baina ez dut beste aukerarik izan, III. kanpamentutik (6.950 m) irten au-

rretik monoaren kreamilera izoztuta baineukan. 23:00ak ziren, gailurrera abiatu garenean. Saiatu naiz kreamilera pixka bat gehiago igotzen, baina nire ahalegiak ez du ezertarako balio izan, ezinezko lana izan da. Erabat izoztuta zegoen, eta tira egin arren, ez zuen batere ere igotzen. Hainbeste tiratu diot, non hautsi egin dudan. Kaka zaharra!! Horregatik sartu behar izan dut poltsiko horretan litro bateko ur kantinplora.

Kontua da une horretatik aurrera, aire izoztailea sartzen hasi dela bularraldean eta eztarrian. Eskerrak *buff* batzuk eta buru-beroki lodia daramatzadan. Honi duela urte batzuk zulo ziztrin bat egin nion labanarekin, etxean ibiltzeko apaina. Zulo hori nire arnas-tokia da, hortik hartzen dut airea bidean nabilela. Baina gaur, hotzarekin, zintzilik dagoen ukabil baten tamainako izotz-bola bat sortu da bertan, eta pisuaren ondorioz behera jausten zait. Gainera, bi aldeetako gomazko tenkagailuak izoztu egin dira eta oso deseroso joaten naiz horrela. Asko izorratzen nau horrek.

Belaunaren gaineko eskuineko poltsikoan bi telefonoak jarri ditut, eta ezkerrekoan, berriz, lau gel eta gure kanpoko arropa-geruzetan egin ditzakegun urratuak konpontzeko aprobetxatzen ditudan pegatinak. Gauza guztietarako lehen aldia dagoenez, espedizio honetan kranpoi automatikoak gehitu ditut, eta, horiek tenkatu ahal izateko, orkatilei buelta ematen dien zinta bat dakarte. Hor daukat beste arazo bat. Uste dut gehiegi tenkatu ditudala, eta alde hori txikitzen ari zait.

Infernua ez da hor amaitzen. Badirudi ezkerreko oineko partxea ez dudala ondo jarri, kontaktua nahiko gogaikarria da eta larruazaletik tira egiten didala sentitzen dut.

Nire buruak arrazoi du ni zalantzan jartzean. Eskerrak motxila oso arin doala, Nanga Parbat gailurrerako saioan bezala, 2016an. Bertan, urte osoan eskalatzeko erabili dudan kasko horia jarri dut, eskuzorro pare bat, luma fineko jaka, eta beste partxe pare bat. Motxilako poltsiko bakarrean metxeroa, botikinaren zati bat, bigarren labana bat, frontalerako ordezeko bateriak eta betaurreko pare bat gehiago gordetzen ditut. Duela sei urte bezala, motxila haizearen aurkako babesgarri ona da.

Buru-berokian izotz bola handi bat osatu da.

Azken arrakala handia igarota... arriskutik kanpo gaude!

nean. Orduan bai. Bitartean, tentsioarekin jarraitu behar dugu, jaitsiera ahalik eta azkarren eta seguruen egiten dugun bitartean.

–Uste duzu orain adierazpenak egin ditzakezula, irratietara bidaltzeko audio pare bat grabatzeko?– galdetu dit Enekok.

Galdera pisutsu samarra da. Buruak eta bihotzak gauza bera esaten didate.

–Ez, Eneko, ez da unea, orain ezin dut. Oraindik asko dago aurretik. I. kanpamentura iristean, agian bai. Orduan uste dut ondo egongo naizela. Orduan hitz egingo dugu, iruditzen zaizu?– erantzun diot lasai. Horretan geratu gara.

Komunikazioa eten ondoren, II. kanpamentura (6.200-6.300 m) jaisten hasi gara, lehen bibaka egin genuen lekura.

Erorikoan Maylak bere motxila, betaurrekoak eta abar galdu dituenek, nirean bere gauzak kargatu ditut. Ez dit axola, lasaigarria da ondo doala ikustea. Min pixka bat du, logikoa, baina jasan ahal duela dio. Itxura batean, egoera onean dago. Egia esan, oraindik ez dut sinesten, kolpe handia izan baita.

Jaitsiera uste nuena baino arriskutsuagoa da, eta ikusten dut elur-jausiek bi-dearen zati batzuk deuseztatu dituztela. Tira, segi eta segi, hori da egin behar duguna. Edonola ere, askoz erlaxatuago goaz, tentsio gutxiago dago. Lehen zatia ondo dago, eta gune batzuetan oraindik markatuta dago atzoko igoeran ireki genuen bidea. Elur-zelaiak dira, eta nire lagun eskalatzailerik askok barre egiten didate horregatik. Maitasunez esaten didate, baina *pisacampas* esaten didate, kar, kar, kar. Nik esaten diet horrela ez naizela haiekin egongo bolada batean. Nitaz libratuko direla. Izan ere, espedizioak eta aurreko egunak kontutan hartuta, hiru hilabete baino gehiagoko tartean ezin dut eskalatu.

Nahiko txantxazalea naiz, ezagutzen nautenek badakite. Beraz, ondo onartzen ditut lagun trufa horiek. Eta badakizue, odolkiak ordainetan. Hori esanda, *pisacampas* honek, taldearen zati horrekin, jaitsierarekin jarraitzen dugu, eta uste dut gaur, urtarrilaren 6an, lehenengo aldiz, aurrera egingo dugula eta gozatu egingo dugula.

Han atzean ikusten ditugu Lama, Chhepal eta Ang-Gyalu, gero eta hurbilago daude gure bigarren bibaketik, gu Manasluko gunerik atseginenetako batek goazen bitartean. Aurreko gauean igarotako guztia kontuan hartzen badugu, zein gogorra izan den gailurreraino igotzea, jaitsierako tregoa hau mendiak erakutsi behar zigun begirunea da, ia. Atsedena txiki hau zor zigun.

Helburu txikiak ezartzeko ohiturarekin jarraitu dut. Orain 6.300 edo 6.200 metro tara iritsi behar naiz, duela bi egun, urtarrilaren 4an, gure lehen bibaka egin genuen lekura. Ordutik hona eternitate bat iragan dela iruditzen zait.

Aire pixka bat hartu nahiko nuke puntu horretako serac nabarmenaren azpian. Gogoan dut janari pixka bat eta gas kartutxoren bat utzi nituela. Su-txikia aldean daramat, elurra edo izotza urtu behar badugu beharrezko hidratazioarekin jarraitzeko. Baina uste dut, gutxi gorabehera, kanpamentu nagusiraino iritsi arte eutsi ahal izango diodala.

6.500 metroan egongo gara, beraz, nire burua oker ez badago, 1.600 metroko desnibela galdu dugu gailurretik. Altuera horietan zabiltzanean, zure gorputza zeharkatzen duten hainbat sentsazio daude. Behera egin ahala, bizi-konstanteak berreskuratzen hasten gara. Uste dut birjaiotzeak honen antzekoa izan behar duela, lo egin ondoren zure giharrak esnatuko balira bezala da. Energia zure zainetan dabilela nabaritzen hasten zara, odola azkarrago balebil bezala,

Serac erraldoiak Manaslurako igoeran.

tzea; onena izan behar du, eta iraun behar du, datozen hogeita hamabost eguntan ahalik eta lasaitasun handienarekin mugitzeko aukera eman behar digu eta. Ez digu balio gaur eta bihar ondo egoteak, aurreikusitako behar dugu espedizioak irauten duen bitartean ibiltzeko moduan egongo dela.

Taldearen zati bat bere zama astunekin, sokekin, eskailerekin eta abarrekin atsedean hartzen ari zen bitartean, taldeko beste kide batzuek bidea irekitzen jarraitu genuen serac erraldoietan barrena. Baso izoztu horren ondoren, elur eta izotz malda batera iritsiko gara, non elur-jausiek erasoak ohi duten.

Goiko aldean serac-hesi izugarri bat ageri zen, nahiko apurtuta eta, zenbait lekutan, desplomaturik. Ezaugarri horiek argi eta garbi adierazten ziguten egunsentiaren eta ilunabarraren inguruko orduetan, tenperaturen gorabehera handiagoa den eguneko uneetan, arriskua ere handia izango zela. Hau da, izotza etengabeko mugimenduan egongo zen ziurrenik, eta uzkurdua uneak izango zituen; une horietan, ohikoena da izotzak eztanda egitea, norbaitek lehergailu-karga bat jarri izan balu bezala. Leherketa horien ondorioz, izotz-blokeen oldeak sortu ohi dira. Tamaina guztietako elur izoztuek, ibai baten

Instalazio fotovoltaikoa ospitaleko teilatuan.

Ikasle bakoitzeko plaka fotovoltaiko bana, metagailu eta bonbilarekin.

eta Seduwako biztanleek. Denok joan ginen eskolara, festa handi bat prestatu baitzuten hitzaldi, barre, besarkada, haur zalapartatsu, kantu eta dantzekin... Migmak denei gozarazi zien, bere bonbilla eramangarriarekin, eguzki-plaka eramangarriari esker kargagarria, USBrako karga-puntuak zituena. Eki Fundazioak emandako materiala banatu genuen, nahiz eta zoritxarrez ez zegoen denentzako eguzki-plaka eramangarriarekin beren bonbillekin. Baina ez zion axola. Ezer jaso ez zutenek ere irribarre egiten zuten, pozez zorutzen zeuden denak, begiak distiratsu.

Zaila egiten zait bizi genituen une hunkigarriak eta hara eta hona mugitzen ziren ehunka irribarreak hitzez laburbiltzea. Hainbeste irribarre egin ostean aurpegiak min ematen zigun. Oso maitatua sentitu nintzen, etxetik irten ginetetik bi hilabete luze haietan jasotako oparirik handiena zen. Ahaztu egin zitzaidan ez ginela Manaslu mendiaren gailurrera iritsi, eta une hartan ez zuen inolako garrantzirik. Gogoratzen dudan bakoitzean oso harro sentitzen naiz egin genuenaz. Benetako gailurra bidea izan zen, beste behin.

Taxilari bihurtuta itzuli ginen Katmandura, lur orotako ibilgailua guztiz kargatuta zegoen, ez zen orratz bat ere kabitzen. Katmandun ordaindutako lan baten eskutik etorkizun hobea aurkitu nahi zuten gazte batzuek lagundu ziguten. Bere

arrazoibidea ulertzen nuen, Nepalgo landa-eremuetan hain ohikoa den bizirau-pen ezegonkorreko ekonomia horrek estaturik zeuden, baina beste alde batetik pentsatzen nuen ea jabetzen ote ziren egiten zutenaz, ea ez ote zuten hobe izango beren herrixkan geratzea, familiaren ondoan, zereala landatzeko eta beren animaliak zaintzeko. Bizitza sinplea da, bai, autosufizientzia eta jasangarritasuna oinarri duena, eta, nire ustez, zoriontsuagoa. Baina, tira, ez dagokigu beraien erabakiak hartzea. Beraz, bidaian zehar burura etorri zitzaizkidan pentsamendu guztiak niretzat gorde nituen.

Ama (amona, xerpa hizkuntzan) batek lagundu zigun. Emakume gaixoak oso gaizki pasatu zuen, erabat zorabiatuta hogeitaz orduz iraun zuen bidaian, botaka eta botaka. Nire kopilotua zen, nire ondoan nengoen, poltsa eskuan oka egiteko prest. Izugarria izan zen.

Katmandun, etxera itzultzeko prestatu ginen. Dendak lehortzen eta konpon-tzen hasi ginen, materiala sailkatu, prestatu eta etiketatu genuen hara iristean ondo eta azkar jaso ahal izateko, afaldu eta barre egin genuen elkarrekin... Azken egun horiek oso politak izan ziren. Zoriontsu ginen. Ez dut nire burua gailur, bide edo zortzimilakoan bildumagiletzat hartzen, baina bai bidaia eta bizipenen bildumagiletzat. Kasu honetan pieza onak nituen nire oroitzapen-albumerako.

Ohiko irudia: pala eskuan kanpamentu nagusiko elurra garbitzeko.

Gauero, dendak elurrez estalita gelditzen dira.

Eguraldi txarra egiten duenean, edozein zaldik baino arinago ihes egiten dute egunek. Baina oraindik urtarrilean geunden eta pentsa zitekeen noizbait egoera aldatuko zela eta elurra egiteari utziko ziola.

–Tira, mutilak, animo, ziur hau dela azken elurtza –taldea animatzen saiatzen nintzen elkartzen ginenean. Lasai egoteko eta itxaropena mantentzeko behar zen guztia esaten nien.

Kontua zen egunero hogeita hamar eta hirurogei zentimetroren arteko elur gehiago izaten genuela, eta ikusten genuela Manasluko aldapetan elur-geruza nola loditzen zen. Gero eta ezegonkorragoak eta arriskutsuagoak ziren. Beste alde batetik, kerosenorik ez zitzaigun apenas geratzen, eta, arazorik ez izateko eta guri hornidurak ekartzeagatik inork bizitza arriskuan ez jartzeko, denok Samagaonera jaistea erabaki genuen. Hiru lagun geratu ziren laguntza-guardia moduan.

Erabaki egokia bilakatu zen denda bat aurretik eramanean zuten elur-jausi bat gertatu zela jakin genuenean. Nahigabe bat izateko zorian egon ginen. Gure hiru lagunengatik kezkatu ginen, dena nahastuta zegoela eta oxigenoa erabiltzen ari zirela esaten zigutelako... eta gora joateko zorian egon ginen. Baina, azkenean, zuhurtzia nagusitu zen eta lasaitu ginen. Gero jakin genuen elur-jausia ez zela kanpamentu nagusira iritsi, bere uhin hedakorra izan zela, eta soilik denda osagarri bat hautsi zuela. Baina gertatutakoak nolabaiteko anabasa sortu zuen kanpamentu nagusian, batzuek benetako beldurra pasatu zuten, hiperbentilatzen ari ziren, estu eta larri... eta bertako giroa apur bat gaiztotu zen. Baina ezer larririk gertatu ez zenez, gu geunden lekuan geratu eta itxarotea erabaki genuen.

Itxarotea... edozein itxaronaldia etsigarria da. Kasu honetan, taldeko kideen artean motibazio falta finkatzen hasi zen eta, aldaketa edo hobekuntza zantzurik ikusten ez genuenez, egoera zaila zen kudeatzen. Nik ondo eramaten nuen,

dute erantzun nahi izan, izoztuta daude eta hasi besterik ez gara egin. Lehenik, ezkerreko kranpoia, gero eskuinekoa. Prest!

Mayla eta biok abiatu gara, Mig-Themba, Lama eta Magkpa atzetik datoz. Chhepal eta Ang-Gyalu ilararen amaieran. Oso azkar ateratzen gara. Beti bat gertatzen da. Lehen une hauetan globo batean bezala zoaz, erritmoa zein den argi eduki gabe. Badirudi maldan gora lasterka egitea dela lasaitzeko modu bakarra. Seiak oxigeno artifizialarekin doaz. Beren erabakia da, ez da nire aukera. Baina halako antsietate bat sortzen dit markatzen duten erritmoari eutsi ahal izango diodan ala ez pentsatzeak, edo edozein momentutan buelta eman beharko dudan. Simone gogora etorri zait. Ni izango ote naiz buelta ematen hurrengo? Hori gertatzen bada, ez dago arazorik, egoerak eskatzen duen mailan ez nagoelako izango da. “Bada, erabaki ona lagun, eta gainerako taldekideek lana amaituko dute”, diot nire artean. Argi dago, hori gertatuko balitz, pena emango lidakeela han goian beraiekin ezin egon izanak. Baina buelta emango nuke, zakuan sartu eta egingo nuke azken bi gauetan lo egin ez dudana. Horrela fresko egongo nintzateke itzuleran laguntza eman ahal izateko. “Alex, ez dezagun egoera aurreratu, joan pausoz pauso, utz itzazu balizko usteak”, barruko Alex hori beti dago adi, ni baino bareago, eta gauzak bere lekuan jartzen ditu.

Lehenengo zatian sokarik gabe aurrera egin dugu. Gaua bareegi dago. Haizea dabil, baina gu lasai goaz. “Barearen ostean dator ekaitza”. Zertarako pentsatuko dut nik hainbeste eta hain gaizki? Chhepalek ahotsa goratu du.

–Oxigenorik gabe noa, balbula ez dabil ondo –larri dagoela iruditu zait–. Buelta emango dut, jaitsi egingo naiz.

–Hei, Chhepal! Ez izorratu! Ateratzen gara eta! Saia gaitezen, tira, ni ere oxigeno gehigarrik gabe noa, eta nik ahal badut, zuk ere bai. Nola emango duzu buelta? Badakit estatusunean jartzen zaitudala, baina nahiago dut zu nirekin gora iristea, zurekin partekatu baititut urte gehienak. Gaur gailurrera iristeko eroasoago sentitzen zinetela esan zenuten modu berean, nik orain esaten dizut eroasoago sentitzen naizela elkarrekin eskalatzen jarraitzen badugu.

Chhepalek Ang-Gyalurekin hitz egin du, eta honek antzarak ferratzera bidali du, jakina. Oso motibatuta daude seiak, oso indartsu eta ilusioz gainezka. Haien artean hitz egin dute, eztabaidan ari direla esango nuke, eta niri betierekoak egin zaizkidan minutu batzuen ondoren, botilak, maskarak eta erregulatzailerak partekatzea erabaki dutela dirudi. Ezin dut horri buruzko iritzirik eman, oxigeno-botila kontu horretan alferrikakoa bainaiz, ez dut ia esperientziarik. Oso gutxi erantsi ahal dut, edo, hobeto esanda, ezer ez.

Eskaladari ekin diogu berriro, eta badirudi lasaitasuna berriro zabaltzen ari dela gure artean. Ez du asko iraun, ezustekoz betetako gaua izango dugula dirudi. Maylaren oxigeno botila txistuka hasi da modu bortitzean. Oxigenoa galtzen

Azkenean soka finkoa duen aldera heldu gara (6.100 m).

hasi eta lehertu egingo dela dirudi. Izutu egin nau. Motxila azkar kendu du, baita eskuzorroak ere, eta botilatik hamar zentimetro inguruko pieza zilindriko bat askatzen hasi da.

Ez dut imajinatu ere egin nahi nolako mina eman behar duen eskularrurik gabe egoteak eta egiten duen hotzarekin pieza hori manipulatzeko. Ondo jarri du, eta kito! Hotzak jukutria gaizto hauek egiten ditu. Oraindik ez dugu berrogeita hamar metroko desnibela igo. Argi dago gaua mugitua izango dela.

Hala ere, erritmo onean jarraitu dugu eskalatzen. Oso lasai noa. Une batez pentsatu dut ez ote zaidan beldurra partida irabazi, horregatik nagoela hain lasai. Arraroa da. Kontua da nahiko esna nagoela eta egoeraz oso kontziente naizela.

Horrelakoetan nabil beroa estutzen hasi zaidanean. Espedizioko jaka berria lumazko monotik kanpo daramat jantzita. Bero handia ematen dit eta deseroso sentitzen naiz aspalditik. Bitxia da nola itotzen nauen bero horrek hotz ikaragarriak baino gehiago. Eskuetan eta oinetan ez zait gauza bera gertatzen. Une